

Ekenäs 475+1 år

Den svenska kungen Gustav Vasa tilldelade Ekenäs stadsrättigheter år 1546, ungefär samtidigt som Helsingfors, som grundades 1550.

Staden var då närmast en liten fiskeby på den udde som i dag kallas Gamla stan. Äldre än Ekenäs är bara Åbo (grundat på 1200-talet), Borgå

(1346), Ulfsby (1365), Raumo (1442) och Nådendal (1443). Början var inte lätt. 25 år efter att staden grundades var de skattskrivna invånarnas antal endast 14! År 1650 var de cirka 100.

De flesta bevarade hus i Gamla stan är från 1700 och 1800-talen, men gatunätet har anor från 1500-talet. Gatunamnen i Gamla stan berättar om stadslivet förr i tiden och hur stadsborna fick sin utkomst. Hattmakaregatan, Linvävaregatan, Handskmakaregatan, Garvaregatan och Smedsgatan berättar att Ekenäs beboddes av skickliga hantverkare. På en gammal karta från 1843 finns också alla kvarter i Ekenäs noterade med namn från djurriket. Skyltar finns i dag uppsatta i kvarteren.

Stadsdelen är ett exempel på en helgjuten gammal stadsmiljö med charmiga låga trähus, smala gator och trånga gränder. Den gamla skampålen som står på Basatorget minner om den tid då offentliga bestraffningar var allmänna. Gamla Bastun, en stor tegelbyggnad i tre våningar, byggdes år 1903 som ett badhus för den ryska societeten. I byggnaden verkade stadens allmänna bastu ända till slutet av 1960-talet. Gamla stan är skyddad genom en stadsplan från 1990-talet.

Småstadsidyll

Idag är Ekenäs en trevlig och livskraftig småstad, numera en del av staden Raseborg. I butikerna vid landets första gågata, Kungsgatan, kan man vara säker på att få vänlig betjäning på svenska. Det är alltid nära till havet i Ekenäs, den legendariska Restaurang Knipan står rent av på pålar ute i vattnet. Sommartid stiger invånarantalet rejält då sommarstugegästerna och turisterna anländer. Då sjuder det av liv. Under en vandring i den pittoreska Gamla stan kan man sticka sig in i Café Gamla stan och dricka kaffe med jordgubbstårta under äppelträden på innergården. Men Ekenäs är inte bara Gamla stan. Många associerar Ekenäs med Nylands brigad och Ekenäs seminarium. Nylands brigad är i full gång och tar emot beväringar från hela Svenskfinland medan byggnaderna på seminarieområdet fått nya funktioner. I de gamla husen finns numera ett stort antal företag, bl.a. Villa Smakhus, ett populärt matställe, och Azets bokföringsbyrå som FSH köper ekonomitjänster av.

Seminarieområdet har också en annan anknytning till FSH. Då Tom Sandström tillträdde som verksamhetsledare 1986 efter Guy Björklund och FSH:s kansli flyttades från Jakobstad var det just till ett av husen på seminarieområdet som flyttlasset gick. Här fick FSH kostnadsfritt disponera ett rum. Ekenäs museum hade kansliutrymmen i samma hus, ett av de äldsta på området. Flyttlasset bestod av ett par pafflådor med mappar, en skrivmaskin och en ljusbrun telefon. När kansliet i juni 2021 flyttade upp till Vasa var det ett betydligt större flyttlass.

Under Hembygdsdagarna får vi bekanta oss med Ekenäs både genom Magnus Cederlöfs föreläsning och en guidad rundvandring.

Text: I-B Sandström

Foto: Niklas Rosström